

آسیب شناسی و طرح احیا منظر شهری میدان شنب‌غازان تبریز (با استفاده از روش فیلیپ ثیل)

فرناز فرهید^{۱*}

۱- کارشناسی ارشد طراحی شهری، Farnaz.farhid@gmail.com

چکیده

امروزه محیط سالم برای زندگی انسان از اهمیت فوق العاده‌ای برخوردار است. لذا ضروری است که طراحان، مسئولان و متخصصان آن را به گونه‌ای طراحی کنند که شرایط زندگی و زیستن در آن همواره از نظم، منطق و زیبایی لازم برخوردار باشد. منظر از دل زمینه محیطی، فرهنگی و تاریخی خود به وجود می‌آید. محله شنب‌غازان تبریز در هر دوره تاریخی معلول شرایط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی زمان خود بوده است. این محله بالاخص میدان شنب‌غازان تفسیری بر وقایعی که در دوره شکل‌گیری بر آن گذشته، می‌باشد. این نوشتار با هدف آسیب‌شناسی و ایجاد منظر ذهنی مطلوب و تعدیل نگاه منفی نسبت به بافت‌های فرسوده شهری و بخشیدن حیات و سرزندگی اجتماعی به محله مورد بررسی می‌پردازد. مقاله حاضر با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی و با مرور ادبیات موجود منظر شهری به بررسی نقش میزان خوانایی و تعیین فضایی در ایجاد منظر ذهنی مطلوب، به عنوان ابزاری جهت کنترل و مدیریت منظر شهری پرداخته و سپس با استفاده از نمونه موردی، میدان شنب‌غازان، ابزار معرفی شده را به صورت عملی مورد استفاده قرار داده است. یافته‌ها نشان دهنده وجود وضوح نسبی و فضاهای قابل حدس در منظر شهری میدان می‌باشد. در نهایت عناصری (به شکل سطوح، صفحه‌ها و اشیا)، با بهره‌گیری از متن محله پیشنهاد گردید، تا در کنار احیا و ارتقا کیفیت منظر شهری میدان به فضاهایی با وضوح کامل منجر گردد.

واژه‌های کلیدی: آسیب‌شناسی، منظر شهری، فیلیپ ثیل، شنب‌غازان.

۱- مقدمه

منظر یک شهر مجموعه‌ای از عوامل طبیعی و مصنوع است، که تحت تاثیر ویژگی‌های خاص طبیعی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی آن شهر خاص شکل گرفته و محل به عینیت درآمدن مشخصات آن شهر است. منظر شهری به عنوان مقوله‌ای مطرح در کیفیت و مطلوبیت شهرها، واقعی و عینی بوده و حاصل مشاهده و درک مظاهر گوناگون و ملموس شهر اعم از بناها، فضاها، فعالیت‌ها، صداها، بوها هنگام مواجهه شهروند، با پدیده شهر (در مقیاس‌های مختلف) است. افزایش کیفیت فضاهای شهری و طراحی مناسب منظر شهری شاید بتواند زمینه حضور ساکنان را در سطح شهر فراهم سازد و در نتیجه سرزندگی و نشاط ناشی از حضور شهروندان در رشد اجتماعی و فرهنگی جامعه و احساس هویت شهروندی و مکانی مؤثر خواهد بود. بنابراین منظر شهری می‌تواند به عنوان عاملی مهم در حیات اجتماعی شهرها بررسی شود.

منظر شهر ادراک شهروندان از شهر است، که از خلال نمادهای آن به دست می‌آید. وابستگی فهم منظر به سابقه حضور در شهر، موجب می‌شود تا لایه‌های مختلفی برای منظر تشخیص داده شود. تفسیر منظر شهر، تحولات تاریخی شهر و ذهنیت شهروندان در طول تاریخ را رمزگشایی می‌کند. با توجه به نقش اجتماعی منظر که هدف آن افزایش کیفیت زندگی، کاهش